

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 5

Mai 1931. a.

VII aastakäik

Tellimise hind postiga:		Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas . . .	100 senti	Talitus ja toim.: Tallinn, Tehnika 17, k.15	1 lhk. kr. 20.—
6 kuu peale.	55 „	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutised.	1/2 „ „ 10.—
1 „ „	10 „	Üksiknumber 10 senti.	1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Välismaale aastas	150 s.		Teksti ees—50% kallim

SISU: 1) Mis teha sotsiaalkindlustuse arenguks Eestis — *L. Johanson*. 2) Ujumisest ja uppumissurmast — *Dr. Herm. Jürgenson*. 3) Naaskelsabad — *Dr. Aug. Wellmann*. 4) Suvise kosutamise tarvilikkus — *K. Lukk*. 5) Tartu ülikooli kliinikute päevaraha tõstmise puhul. 6) E. Haigekassade Liidu lähem töökava. 7) Kinnitusnõukogu otsusi. 8) Sotsiaalkindlustus välismail. 9) Töökaitse. 10) Tööpuudus. 11) Haiguskindlustus Eestis. 12) Surma löikus. 13) Aprillikuu sündmustik. 14) Pildid.

N. Petrowi foto.

Tekstiiltöölaine.

Mis teha sotsiaalkindlustuse arenguks Eestis.

L. Johanson.

Eesti tööliklass pole ainult palga-, töö- ja korteriolude, vaid ka

sotsiaalkindlustuse poolest teiste Euroopa riikide tööliklassist raskemas seisukorras.

Sotsiaalkindlustuse ülesanne on tööliste anda elualalhoiuks vahendeid tol ajal, kui ta kas terviserikke, tööjõe-

tuse või tööpuuduse tagajärjel on töötasuta.

Eestis on maksmas vaid 1912. a. seadused tööstusliste tööliste õnnetuste ja haiguste vastu kindlustamise kohta.

Belgias anti sunduslik kalurite kindlustamise seadus juba 1833. a.

Sotsiaalkindlustuse seadused pandi maksma Euroopa riikes:

Riik	Õnnetusjuhtude vastu kindlustamiseks	Haiguste vastu kindlustamiseks	Invalidsuse vastu kindlustamiseks	Vanaduse vastu kindlustamiseks	Tööpuuduse vastu kindlustamiseks
Saksamaal	1884	1883	1889	1889	1919
Austrias	1887	1888	1906	1906	1920
Ungaris	1907	1891	—	—	1919
Daanis	1898	1892	1921	1891	1907
Norras	1894	1909	—	1923	1906
Soomes	1895	1897	—	—	1917
Inglisemaal	1897	1911	1911	1908	1911
Prantsusemaal	1898	1898	1910	1910	1919
Itaalias	1898	1896	1919	1919	1919
Hispaanias	1900	1887	1919	1919	1919
Luksemburgis	1901	1902	1911	1911	1921
Hollandis	1901	1913	1919	1919	1917
Rootsis	1901	1891	1913	1913	1913
Venemaal	1903/18/21	1912/18/21	1918/21	1918/21	1917/18/21
Belgias	1903	1851	1844	1920	1920
Bosnias ja Hertsegoviinas	—	1909	—	—	—
Serbias	1910	1910	—	—	—
Lichtensteinis	1911	1911	—	—	—
Rumeenias	1912	1912	1912	1912	—
Schveitsis	1912	1914	1913	1913	1924
Portugaalias	1913	1919	1919	1919	—
Kreekas	1915	1922	1922	1922	—
Meemelis	1920	—	—	—	—
Lätis	1912	1912	—	—	—
Leedus	1903	—	—	—	—
Poolas	1924	1920	1889/06	1889/06	1924
Tshehhoslovakkias	1887	1888	1906	1906	1921
Eestis	1912/18	1912/18	—	—	—
Jugoslaavias	1910	1910	1922	1922	—

Peale ülaltähendatud aastate, on sotsiaalkindlustust paljudes riikides täiendatud, ta ulatust laiendatud. Eestis on aga, peale ulatuse, omavalitsuse sisseadmise ja mõnede vähemate muudatuste, mõlemad seadused umbes sel kujul maksmas, nagu nad 1912. a. välja anti. Teiste kindlustusalade peale neid seadusi pole Eestis seni laiendatud.

Vaadeldes sotsiaalkindlustuse ajalugu, näeme, et siin teguriks on olnud

just tööliklassi nõudmine ja organisatsiooni tugevus. Saksamaal oli sunnitud kantsler Bismarck arvestama just tööliikumise, samuti Venemaal Nikolai II, kui nad maksma panid vastavad sotsiaalkindlustuse seadused.

Eesti tööliikumine ei ole seni nii tugev olnud, et ta oleks saanud kuigi palju seadusandlust mõjutada sotsiaal-seaduste maksmapanekuks. Ka näib sel alal Eestile omane olevat talupojalik

konservatiivsus. Töölisklassi tegelased selle asemel, et võidelda sotsiaal- ja töökaitse seaduste eest, peavad tähtsaks riigimaade tükeldamist ja sealt pisikeste juurelõigete andmist neile, kellel tugevamad küünarnukid selle hankimisel.

Rahva keskel on ka sotsiaalpoliitilised ülesanded ja vahendid veel väga ebapopulaarsed ja tundmatud. Töölisparteide oraatorid ja agitaatorid peavad iga aasta tuhandeid kõnekoosolekuid, kuid ainult vähestel käsitatakse ka sotsiaalkindlustuse küsimust. Neile enestelegi on see küsimus väga sageli terra incognita, tundmata maaks. Ja nende vaadete järele on sotsiaalkindlustuse teostamine Eestis majanduslistel ja poliitilistel põhjustel praegu võimatu, kuigi sotsiaalkindlustuse võrk katab tervet Euroopat ja see võrk järjest tiheneb. Rahvusvaheline töökonverents püstitab selgi alal iga aasta järjest uusi nõudmisi, kuid need võetakse teadmiseks, see on — pistetakse „kalevi alla.“

Majanduslised olud ei ole takistanud mujal sotsiaalkindlustuse seaduste maksmapanekut, küll aga poliitilised. Algusest peale on Eesti olnud reaktioonikeerises — iseäranis viimastel aastatel on vaenulikkus sotsiaalpoliitiliste ülesannete vastu kasvanud. Kihutajad maal ja linnas püüavad näidata — „hoolekande liialdustele“, „pensionide liialdustele“, „arstiabi liialdustele“ jne. Tegelikult on aga hoolekande seadus veel elluviimata, pensione kärbiti isegi neilgi riigi- ja omavalitsuse teenijail, kes seda saavad alla ½ elatismiinumumi, riigiteenijail võeti hinnata arstiabi. Seda reaktsiooni, mis Eestis tõi sotsiaalseaduste kärpimisi, alg- ja keskkooli lammutamist, tuleb kirjutada selle kihutustöö arvele, mis siin mustasajalistel-demagoogilistel põhjustel nende seaduste vastu tehti, aga ka töölisliikumise nõrkuse arvele. Kui väike Eestis töölisliikumine, näeme sellest, et ligi 400.000-hingelisest töölisperest vaid natuke üle 4000 on kutseühingutes. Ka poliitiliste parteide liigete arv on väga väike, kuigi valijatest üle ¼ hääletavad töölisrakondade poolt.

Et sotsiaalkindlustus Eestis areneks, siin maksma pandaks üldine ja sünduslik haiguste, õnnetuste, vanaduse, töö-

võimetuse ja tööpuuduse vastu, leskede ja vaestelaste kindlustamine, selleks on tarvis teha kavakindlat ja püsivat selgitustööd eestkätt töölisklassi, aga ka teiste kodanikkude keskel.

Siin on
ülesanded kõigepealt haigekassade liidule.

Liidu ülesandeks on rahva keskel teadmisi levitada sotsiaalkindlustuse üle. Ta peab seda tegema kirjalikult omas eriajakirjas ja broshüürides.

F. Bogorodski

Euroopa peale ilmasõda.

Eestis puudub veel sotsiaalpoliitiline kirjandus üldse, eriti aga sotsiaalkindlustuse üle. Ka töölisklassi vaimline seedimine on rikutud kõmu- ja kiimalusekirjandusega. Sellega võrutatakse töolist tösistest eluküsimustest, tehakse noorest „shimmipoiss“, vanast aga — töölisliikumisele käega lööja.

Suurt tähtsust tuleb anda, vastava eestikeelse kirjanduse puudumisel, süstemaatilistele loengutele ja selgituskõnedele, et töölisi juhtida nende küsimuste juurde. See osa liidu töökavast tuleb tingimata ellu viia.

Konverentsid ja nõupidamised peavad lähendama kutselisi haiguskindlustuse tegelasi üksteisele, aga peasi — nad peavad neid äratama ka tegevusele võitluses sotsiaalkindlustuse eest. Praegu näitavad haigekassade palgalised ja valitud jõud siiski liig suurt passiiv-

sust. Piirduakse vaid „jooksvate asjade“ ajamisega, algatust ja seltskondlikku tegevust võib märgata liig vähe. Osa tegelasi on veel päris tumedad, nagu tõendavad need teated, mis vahetevahel avaldatakse seekohta, kuidas nad seisukohta võtnud sotsiaalkindlustuse arengu, haigekassade tegevuse ja liidu kohta. Ehk mida võib oodata positiivset säärastestki „haiguskindlustuse tegelastest“, kes tol ajal, kui üle maailma nõutakse tööaja lühendamist 8 pealt 7 peale, pikendavad haigekassateenijate tööaega.

Suurt ja kestvart selgitustööd on tarvis veel masside, aga ka ta esindajate keskel enne, kui luuakse mitte ainult tõke reaktioonile, vaid antakse ka tõuge sotsiaalkindlustuse arengule. Siin on Liidu, aga ka üksikute haigekassade tööväli, mis veel söödis.

Kutseühingute osa.

Ei saa paremagi tahtmise juures tunnustada, et kutseühingud tarvilikku tähelepanu pööraksid sotsiaalkindlustusele. Ei ole nendegi poolt nõudmisi küllaldase aktiivsusega esitatud, olakse paljudes neis veel õieti võõrad neile töölisklassi nõudmistele. Tõsi, kutseühingute pooltki võetakse oma esindaja kaudu iga aasta osa rahvusvahelisest töökonverentsist, kuid selle tulemused varisevad Eestis — liiva. Neil konverentsidel on vaid niipalju tähtsust, kuipalju nad suudavad mõjutada sotsiaalseadusandlust üksikuis riikes, eriti niisugustes mahajäänuis, nagu seda on Eesti.

Kutseühingud peaksid asuma sotsiaalkindlustuse propageerimisele, peaksid tegema kõik, mis suudavad, et see aeg, kus Eesti töölisklass saab ka vanaduse, töövõimetuse ja tööpuuduse vastu kindlustamise, kiiremini lähineks.

Sama ülesanne on ka
poliitilistel parteidel,
kes sotsiaalkindlustust jaatavad. Vähesellest, kui nende programmides on

viipeid ka sotsiaalpoliitilistele ülesannetele, kuid tegelikus elus need teostamata jäetakse. Maareformi lõppedes, tuleb vähemalt töölisparteidel pöörduda enam tähelepanu töölisklassile ja selle elutingimustele.

Et Eestis sotsiaalkindlustuse seaduste maksmapanek ei tarvitse utopiaks jääda, näeme sellest, et need seadused on maksma pandud juba kõigis Euroopa riikes, palju laiemas ulatuses ja rohkemates liikides, kui Eestis, väljaarvatud vaid paar liiki.

Üle maailma võib loetleda riike, kus on teostatud õnnetuste vastu kindlustamine, üle 44, haiguste ja emakssäämise puhuks — üle 31, töövõimetuse vastu — üle 26, vanaduse vastu ühes leskede ja vaestelaste kindlustamisega — üle 42 ja tööpuuduse vastu — üle 24 riigi.

Sotsiaalkindlustuse järjekord.

Esimeses järjekorras, peale tööpuuduse vastu kindlustamise, tuleks Eestis teostada just vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamine. Selle teostamisel muutuks hoolekandeline tegevus normaalseks, väheneks ka tööpuudus. Praegu on vanad ja tööjõu suure kaotuse protsendiga töölised, olles igasugusest toetusest ilma, sunnitud tööd otsima, samuti lesed, kuigi neil väikesed lapsed kasvatada. Kui vastav kindlustusseadus maksmas, saaksid nad selle alusel ülalpidamist, nagu teistes riikides.

Ei ole mingit lootust, et Euroopas majanduslik kriis vahelduks aegjärguga, kui töötatöölise arv minimaalne. Need ajad on mööda. Töötatöölise otsustarbekohasemaks toetamisevahendiks on — sotsiaalkindlustuse teostamine, just nimelt ka tööpuuduse vastu kindlustamine.

Haigekassad, nende liit, kutseühingud ja tööliste poliitilised organisatsioonid on kohustatud täie jõu ja inuuga tegutsema ses suunas, et — Eestis teostataks kõigi palgaliste suhtes sotsiaalkindlustus.

Haigekassade tegelased! Levitage „TÖÖ JA TERVIST“, — sellega aitate kaasa sotsiaalkindlustuse arengule Eestis.

Ujumisest ja uppumissurmast.

Mida peab igäüks ujumisest teadma?

Dr. Herm. Jürgenson.

Ujumist tuleb pidada paremaks kehaharjutuseks, mis hästi seisakule toimub, ta ei vaja niivõrd tugevat lihaskonda, kui võrd lihaste harmoonilist väljaarendamist. Kuna meie arstid koolidest ja mujalt kaebavad, et 10—20% noorsoost kannatavat just halva seisaku all, siis tuleb ujumist just koolinoorsoole kõige soojemalt soovitada. Kuid korrapärase ujumisega, ujumisega kui spordiga, ärgu algetagu siiski mitte enne 10. eluaastat (prof. Ferdinand Schmidt), sest ujumine, kui sarnane, vajab samuti arstlist nõuannet, järele vaatamist, kas ujuda soovijal on olemas vastavad füüsilised võimed, terved *kõrvad, süda, neerud*, lihased jne. Ujumist tuleb nimetada peale *head seisaku* andva kehaharjutuse, ka spordiharuks, mis *hingamistehnika* väljaarendamisele soodustavalt mõjub.

Ujumisestilidest tuleks kõige pealt nimetada rinna, selja, külje, hispaania (käsi üle käe) ning jalalöögi stiilisid. Eeltoodud järjekord vastab just tõusvalt ka nende kiirusele. Rinnuli ujumist võiksime hügieenilisemaks — loomulikumaks nimetada, kus sissehingamine ülemistes kopsuosadesse (ujumisel saavad kopsu ülemised osad eriti tugevasse tegevusse rakendatud, kiirjooksudel ümberpöörduvalt alumised kopsuosad) sügavalt ja kergelt sünnib, kuna väljahingamine järgneb käte ettelükates ja -laotades. Kui üksikspordi harusid võtta, siis on leitud kõige suurema õhu mahutusega (volumen) sportlasi kõige pealt sõudjate juures (5450), ujujatel (4900), rusikavõitlejatel (4800), jooksjatel, hüppajatel, viskajatel (4750), võimlemisriistadel turnijatel (4300), jalgpalli meestel (4200), raskeatletidel (3950) ning nendel inimestel, kes sugugi sporti ei tee ja sealjuures näiteks kirjutuslaua taga istudes töötavad (3350). Kuid ujumisega võib ka liiale minna, mis selgub järgmisest: Ujumise alal on veesurve mõjul verevool südamesse suurtes tõmbsoontes kergendatud, kuna verd tuiksoontesse saates peab süda harilikust suuremat tööd tegema. See-

tõttu ei tule tavaliselt ka ujujatel ette südame laienemist, sarnast väidet toovad ette suurem osa uurijaid. Ühe korraga kauemat aega ujudes võib tekkida liig suur õhu ülejääk kopsudesse, sest väljahingamise sügavus ei vasta ujumisel alaliselt sissehingamise hulgale (veesurve jne. toimel), mille tõttu kopsud võrdlemisi kaua n. n. sissehingamise seisukorras hoitakse. See nähe võib viia selleni, et me võime konstateerida elukutselistel ujujatel, kes vanemas eas eriti ujumisega alles tegemist hakkasid tegema, nii mõnelgi korral kopsulaienemist (emphysema), millega haigus hästi tüütavaks vanas eas saab.

Töötute perekondadele söögi jagamine sõjaväe köökidest Saksamaal.

Mis vee all ujumisse puutub, siis võivad ilmsiks tulla siin juba teised nähtused, mis meelde tuletavad seda pilti füsioloogiast, mida nimetame vereringvoolu töös pressimiseks. Rinnakorvis ja kõhukoopas tekib positiivne rõhk, kopsud ja süda muutuvad verekehvadeks, kuna tõmbsooned (veenid) verest üleküllastatud on (punane näost jne.), — sedapuhku lubataksegi, füsioloogia tõdedele toetudes, vee all mitte üle 23 sekundi olla, see on aja vältel, mil ajal veri teeb ühe ringkäigu kehas. (Spordiorganisatsioonid seavad rekorde, mis 1 minutile jne. pretendeerivad).

Ujumisel tuleb üldse veel järgmist teada, et hingamist ei tohi iialgi katsuda kinnipidada (pressimise hädaohu vereringvoolule!), vaid käsa ettesirutades kohe sisse hingata ning seejärel ilma ühegi vaheajata kohe väljahinga-

ta. Vereringvoolus pressimise nähtuste ilmsikstulekut võib sellest äratunda, et ujuja siis näost, nagu ülal öeldud, punaseks läheb, ägedalt õhu järele haarab, seejärele suud kinni surub, ning siis puristades välja hingab. Pressimiste tagajärjel tulevad aga ette juba südame vead (laienemised, paksenemistega jne.), — vist tuleksid just sellega seletada ka Viini „Herzstationi“ õpetlaste prof. Kaufmanni, dots. Deutschi ja dr. Kaufi uurimusi, kes ujujatel (uurisid küll vähe, 19 inim.) küllalt palju südame piirides laienemist konstateerisid, — neil olid vist käsutuses sarnased sportlased, kes ka vee all palju ununud ja pressimise nähtustega ei osanud omal ajal arvestada. Enamus uurijaid aga, nagu ennegi tähendasin, ei ole ujujatel mitte seda palju näinud, ujumine mõjunud just vastupidiselt.

Ujumisega on lähedalt seotud ka selle õpetamise küsimus. Viinis oli mul võimalus tutvuneda riiklise kehakasvatuse üldkorraldusega veel hiljuti, sealsete kogemuste järele jätkub 12 tunnist äraõpetada (tund kestku 20 minutit): $\frac{3}{4}$ lastest õppisid ujumise seks ajaks!

Edasi veel mõni sõna veepalli mängudest. Sedapuhku ei soovitaks neid lastele, sest ei saa laste hingamist küllalt hästi kontrollida vees, — see mäng jäägu täisealistele ja ainult headele ujujatele. Veepalli toime kohta organismile pole uurijad veel küllalt materjali meile anda suutnud, mida võiksime siinkohal ettetuua.

Mis vettehüpetesse puutub, siis nimetame siin rohkem tuntumaid, need oleksid: püst, peahüpped nii edasi kui tagurpidi, kus keha enne vette kukkumist peab õhus tegema pööret.

Hüppajad arvestagu järgmiste asjaoludega: 1) neil tuleb ühest õhurõhu piirkonnast vettehüppamisel sattuda teise (õhust vette), kus sootu teine rõhk, 2) kas nende kõrvad, ka nina (hiljuti opereeritud polüübid) on terved, — klapid kõrvadele on heaks vahendiks siin.

Ujumist õppides tuleb õppida ujumist ka riietes, saabastes jne., — *koolid peaksid kõiki lapsi õpetama ujuma* ja tehtagu seda kevadel. — Saksamaal

suri 80% ujujast lihtsa ujumise mitteoskamise tõttu; nüüd on seal sarnane korraldus mitmel pool läbi viidud, et koolide juurde, kus vett ei ole, saadetakse edasiviidavaid, kokkupandavaid ujumisbasseine, kuhu pumbatakse siis vett ja lapsed algavad ujumist õppima.

Ujumisesurmast. Pikemat aega vees viibides ehk muul põhjusel võivad tekkida järgmised hädaohtlikud nähted, mis ujuja surmaga võivad lõppeda, need oleksid: 1) *lihaste kramp*, 2) *kõrisõlme kramp*, 3) *südamerabandus*, 4) *vesi tungib purustatud kuulmenaha*, trumminaha, kõrvapõletiku ehk muu vigastuse puhul, *nina, suu kaudu* (oksendamisel ujumise ajal, — mitte täiskõhuga ujuma minna) *sisekõrva tasakaalu poolkaarte juurde, rüüvab tasakaalu meelt nii, et inimene silmapilkselt põhja vajub ja upub*, 5) teised haigused.

Pikemat aega vees viibides võib külma toimel tavaliselt säärt ehk käsivart tabada *lihastekramp*. Sarnasel korral on soovitatav end selili vee peale käänta, tõstetagu säärekrambi puhul põlv ülesse, võetagu käega jalatallast või varvastest kinni ja surutagu jalga tagasi. Kramp tekib lihastesse sellest, et sinna verd küllalt ei ole enam voolamas, ses mõttes aitab ka kui kangestatud kätt, jalga hõõruda, tugevalt muljuda, pigistada, kas või lüüa peale teise käega jne. Uppumist krambi tagajärjel ei tule just palju ette, tavaliselt peitub selle taga ikka *südamerabandus* (eriti vanematel inimestel). Viimast võiks nii seletada, et südame lihast toitvad pärgtuiksooned end kramplikult kokku kisuvad, südamest läbi voolavale vereringvoolule seega läbipääsu sulevad, millele järgneb siis momentaalne surm. Hädaohtlikuks tuleb pidada edasi ka *kõrisõlme krampi*, mis tekib vee õhukaanalisse sissetungimise tagajärjel, viimase tugeval ärritusel. Kuna sedapuhku häälepaelad kinnipigistuvad, ei saa ujuja ei karjuda ega hingata ning kaugel kaldast olles ehk pea kaotades, vajub põhja ta kui tomp. Ka siin on soovitatav end vee peal seljali käända ja oodata, nagu lihaskrambi korral, kuna kramp kaob ainult selle vahega, et kaela väliselt masseerida ei tohi.

Edasi, *kõrvad* võivad haiged olla

(keskkõrva põletik, kuulmenahk katki jne.), *nina* jne. võib haige olla, — arvestatagu siin just sellega, mis tähendatud sai juba ülalpool, see on, et vesi ei tungiks kuidagi viisi tasakaalu poolkaarte juurde sisekõrvas. Otse lubamatu on seetõttu, kui supelusasutused lasevad väikseid posikesi või tütarlapsi „kunsttükke“ teha ehk neid palgata, et ujuda mitteoskajatele nende kaudu ujumist õpetada.

Basseinide arstideks valitagu seetõttu ainult sporti hästi tundvaid arste, et ujujatele abiandjate personaalile

võiks kõiki näpunäiteid anda õigel ajal!

Kõigest ülalõetust tohiks selguda siis need ülesanded, milliseid seame ujumisspordile. — On selge, et ilma selleta läbi ei saa, eriti kuumal ajal ja maaoludes jne.

Jääks soovida, et me ministeeriumid (eriti haridus-sotsiaalministeerium) süü ka uut valgust tooks, — ujumist vastavate arstide juhatusel selliseni kõrgusen viiks, et väheneks viimaks kord meil uppujate koguarv. Lapsed, õppige ujumist!

Naaskelsabad (*oxyuris vermicularis*).

Dr. Aug. Veltmann.

Naaskelsabad ehk rahvakeeles maatussid (*oxyuris vermicularis*) näevad välja valged ja peenikesed, nagu lina-luud, umbes 0,5—1,3 cm. pikad. Isased on emastest poole vähemad. Naaskelsaba munad arenevad soojuses mitte alla 30° C., on niiskuse suhtes tundelikud ning hävinevad vees ruttu. Kuivamisele on nad vastupidavamad. Inimese või looma maos lahustub naaskelsaba munakest ning tuleb välja tõuk, kes liigub edasi jämesoole suunas. Jõudes umbsooleni, on ta juba suguküps. Arenemiskülg munast suguküpse ussini vältab 5 nädalat. Umbsooles toimub isaste ja emaste kopulatsioon, mille järel emased rändavad munema jämesoolde, iseäranis jämesoole alumisesse ossa, päraku lähedusse, kuna isased kogu oma eluaja veedavad umbsooles. Sellepärast võib alati leida emaseid jämesooles rohkem kui isaseid. Emased munevad päraku ümbrusse, kuhu nad iseäranis öösel välja munema tulevad, tekitades seal kihelemist. Sügamilisel kätega pärasoole ümbrust jäävad munad ja isegi ussid küünte vahele ning kantakse suhu, kui käsi ei pesta, ja suust pääsevad munad kõhtu, kus munadest arenevad uued ussid. Nii toimubki autoinfektsioon. Iseäranis on see kardetav laste juures. Samuti võivad nad päraku ümbrusest sattuda suguosadesse, nagu seda väikeste tütarlaste juures tihti tähele panna võime. Nii pööravad sagedasti emad oma lastega arsti poole kaebusega, et lapsel

tuleb suguosadest valget vedelikku ehk lima, mida terve lapse juures ette tulla ei tohi. Sarnane limavool ei ole midagi muud, kui naaskelsabade ärrituse produkt, sest sattudes suguosadesse, hakkavad nad seal limanahkasid ärritama, millele järgneb siis ka limavool. Kuid

Töö sümfoonia.

siiski ei saa sarnast olukorda võtta alati, kui ilmsüüta fakti ja kirjutada seda usside arvele. On olemas veel üks haigus, mille tekitajad, sattudes lapse suguosadesse — tekitavad seal mäda- ehk limavoolu, s. o. tripper ehk gonorrhoea. Ja tripperit tuleb õige tihti ette väikestel tütarlastel suguosades, palju rohkem, kui poeglastel. Sarnased väikesed lapsukesed langevad tripperi ohvriks, kas magades ühes voodis tripperihaige emaga, ehk jälle on enne

vannis käinud, kus pestakse last, kas tripperis haige olev teenija ehk oma perekonnaliige. Samuti saavad sarnased lapsed tripperi väljakäigukohtadelt, saunast jne. Nii siis iga ema, kes märkab oma lapse juures sarnast voolust suguosadest — peab viibimata pöörama arsti poole, et saaks mikroskoobiliselt kindlaks tehtud, kas on põhjuseks limajooksul linaluu sarnased ussikesed, ehk on tegemist tripperiga. Veel üks kurb fakt, mis on tripperi mädal, kui ta satub lapse ehk täiskasvanu silma, siis tekib silmas sarnane äge põletik, et laps jääb eluksajaks pimedaks, nagu seda on ettetulnud, kus õigel ajal ei ole arstiabi otsitud. Peale limavoolu võivad sarnased kihelemised suguosades veel põhjuseks olla käsikiimalusele ehk onanismi väljaarenemiseks.

Mõned autorid (Still, Moty, Begonin, Putanin, Broca) arvavad, et naaskelsabad peale lokaalsete ärrituste — kihelemise ka muudes organides patoloogilisi muudatusi esile kutsuvad, näit. pimesoolika põletiku, sapiteede ummistusi. Credi leidis 168 väljalõigatud ussijätikus 10% naaskelsabasid ja sageli nende usside asupaigas ultseratsiooniks arenevaid erosioone. Kuna aga kuulus Saksa anatoom-patoloog Aschoff selle vastu ei anna mingit etioloogilist tähtsust naaskelsabade ussijätkude — põletiku tekkimisel ning kutsub naaskelsaba põhjustatud ussijätke põletiku juhte vale pimesoole põletikuks (pseudoappenditsiidiks ehk appendicitis oxyurica'ks.

Aschoffi järele tekivad seinte epiteeli puudel mitte naaskelsabade toimel, vaid artefaktina.

Kuna uurimused on näidanud, et meil Eestis, kui ka välismaades iga 3—4 laps soolteusside kandja on, siis on väga soovitatav, et laste juures, kes kaebavad kõhuvalude üle, kannatavad kõhukorratuste all, saaks tehtud väljaheite järeluurimine, sest siis on kindel, kas on lapsel seedimisrikked usside tõttu ehk mõnel muul põhjusel. Nii on

sagedasti väikestel lastel see nähtus, et neil puudub maos vaba soolahape, mille puudusel siis toit neil ära ei seedi ja selletõttu kõhus suured valud tekiavad ühes kõhu korratustega. Kui nüüd väljaheiteid mitte uurida, siis võib seda usside arvesse kirjutada ja emad võivad apteegid ussipulbrist tühjaks osta, kuid lapse valu see ei vähenda, vaid aina suurendab, sest igasugune usside seemnete andmine veel rohkem suurendab haiges maos valusid. Samuti peab oskama ussipulbrit anda ja tema andmisega ja doseerimisega väga ettevaatlik olema, sest igasugune ussipulber on väga mürgine ollus ja võib isegi lapsele saatuslikuks saada. Ussipulbril ei ole siis mingisugust mõju, kui teda antakse ilma, et lapsel seejuures kõht lahti ei ole. Ussipulber ei tapa mitte ussisid, vaid uimastab neid. Kui meie näiteks anname lapsele, kes kannatab kõhu kinnioleku all ussipulbrit, siis uimastab ta küll ussid, kuid puudub see sisemine mehaaniline jõud, mis neid sooltest välja ajab. Nii peab siis igakord, kui ussipulbrit antakse, ka selle eest hoolitsema, et lapse kõht saab lahti tehtud, mis siis ussid välja toob ühes sellega ka mürgise ussirohu. Nii jäetagu ka usside väljaajamine ainult arsti hooleks, kuigi see igale emale liiga lihtne ja kerge paistab olevat. Naaskelsabade juures, kes pärasoole ümbruses suurt kihelemist tekitavad, tuleb selle eest hoida, et lapsed mitte küüntega neid kohti ei kratsiks, sest sel teel saavad ussimunad suhu kantud ja nii tekib igavene ringkäik, ja lapsed ei saagi lahti ussidest. Sarnastel lastel tulevad küüned lühikeseks lõigata, iga öhtul kuum vann teha ja pärasoole ümbrus puhtaks pesta ja siis valge elavhõbesalviga sisse määrada, sest naaskelsabad kardavad elavhõbesalvi ja ei tule pärasoole ümbrusse munema, nagu nad seda harilikult toimivad. Peale selle tuleb ööseks sarnastele lastele püksid jalga panna, et nad ei pääse pärasoole juure küüntega kratsima.

**Iga halgekassa liige, kutseühingu tegelane tellib omale
„Töö ja Tervise“.**

Suvised kosutamise tarvilikkus ja selle võimalused Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekoloniiis.

Karl Lukk, Tartu üldhaigekassa asjaajaja.

Põhjamaalased, kelle hulka meiegi kuulume, saavad päikesepaistet väga väikesel määral. Emake loodus annab seda meile väga piiratud. Päikeseküllane suvi on meil liiga lühikene ja seegi vaheldub sagedasti vihmasagaratega. Kuid suvel läheb meiegi hall põhjamaa taevast siniseks ja päike paistab, elustades loodust. Oma lühikest suve peame kasutama, et jõudu ja energiat koguda rõskest sügisest ja külma talve vastu.

Ja suve kasutatakse.

Jõukamatel inimestel on võimalus üles otsida meie laialisi ja kauneid merekaelaid Narva-Jõesuust kuni Pärnuni ehk asuda maale looduse rüppe. On võimalus suvepuhkust kasutada nendelgi, kellel seda tarvis ei oleks.

Kuid nendel laialistel rahvakihtidel, kes kuuluvad töötavasse klassi, puudub tihti majandusline võimalus omale suvepuhkust lubada. Ka siis kui see hädatarvilik oleks. Nende hulka kuuluvad ka need isikud, kes oma tööala järele kuuluvad haiguskindlustuse alla.

Et viimastele võimaldada halbade tööoludest, madalatest palkadest ja haigustest lagastatud tervise parandamist, asutavad haigekassad nii meil kui mujal paranejate kodusid — suvekoloniiisid, kuhu saadetakse paranemisele neid, kellele see kassaliikmetest hädatarvilik.

Tartu Üldhaigekassa asutas oma suvekolonii 1922. aastal. Asutus asub 1924. a. alates Tartu üldhaigekassa oma majas Uderna asunduses. Asutust on igal aastal võimalust mööda täiendatud, et ta rohkem oma ülesannetele vastaks.

Üheksa aasta kestel on sellest asutusest kaugelt üle 1.000 isiku läbi käinud. Sinna läinud haigena, nõrgana ja töövõimetuna, kuid lahkunud märksa paremas seisukorras. Lahkunud jõuküllasena, et oma igapäevast tööd jätkata.

Oma koloniid asutades ja selleks otsarbeks Uderna endist härrastemaja omandades on Tartu üldhaigekassa sellega alati arvestanud, et suvekolonii peab rahuldama kõikide meie haigekas-

sade nõudeid. Koloniisse on vastu võetud kõikide haigekassade liikmeid, millest võimalust ka teised haigekassad on kasutanud suuremal ehk vähemal määral, vastavalt oma tarvidustele ja majanduslistele võimalustele.

Tartu üldhaigekassa Uderna suvekolonii 1930. a. hooaja tegevusest võiks järgmist märkida.

Töö sümfoonia.

Kolonii juhatajaks oli dr. H. Peterson-Meerits.

Hooaeg algas 26. mail ja lõppes 31. augustil. Hooaja kestvus 98 päeva.

Koloniiis viibis 148 isikut kokku 2.540 päeva. Nendest Tartu üldhaigekassa arvel 127 isikut 2.060 päeva. Teiste haigekassade liikmeid 13 isikut 377 päeva. Omal arvel 8 isikut 103 päeva. Koloniis viibimise keskmine vältus oli 17,16 päeva. Kõige lühema koloniis viibimise vältus oli 3 päeva, kõige pikem 58 päeva.

Koloniis viibijate vanus kõikus 17 ja 66 aasta vahel. 148 koloniis viibijast oli 116 alla 40 a. vanad.

Elukutsetelt olid koloniis viibijad kõige mitmekesisematelt aladelt. Alates lihttöölisest ja lõpetades arstiga.

Kolonii on peaaesjalikult paranejaile määratud. Kopsutiisikust raskel kujul põdejad vastu ei võeta.

Koloniis viibijaile oli jäetud vabades aega mööda saata oma äranägemise järele. Kindlaks oli määratud ülestõusmise aeg kella ½7 peale hommikul. Kell 10 õhtul pidid kõik voodis olema ja pidi koloniis täielik rahu valitsema. Ka söögiajad olid täpselt ära määratud. Kõik muu aja võisid koloniis viibijad mööda saata oma äranägemise järele ja oma huvide kohaselt. Jalutati kolonii pargis, ehk lähedalolevas kuivas männimetsas. Käidi supelmas Elva jões, kuhu umbes ½ kilomeetrit. Kalastajad harrastasid kalapüügi sporti. Koloniis olid loetavamad ajalehed ja väike raamatukogu uuema kirjandusega.

Muusikalise külje eest hoolitsesid muusikaandelised koloniis viibijad, kelle hulgas leidus häid lauljaid ja keelpilli mängijaid. Neid on igal aastal leidunud.

Oli vabades aega mööda saata oma huvide kohaselt.

Erand tehti ainult nendega, kelle kehasoojus üle hariliku. Need pidid lamama vastavalt arsti korraldusele.

Toitu anti neli korda päevas. Toit pandi lauale portsjonitesse jagamata. Nii võis igaüks süüa oma isu kohaselt. Päevase toiduportsjoni peale kulutati toiduaineid 76,55 senti eest.

Koloniis viibijate vahekord oli kõigiti sõbralik ja isegi südamlük. See avaldus eriti koloniist lahkujate ära saatmisel, milleks oma traditsioonidki on välja kujunenud.

Koloniis viibijad sulasid kokku ühiseks sõbralikuks pereks nende elukutsete ja vanaduse peale vaatamata.

Koloniis on telefon (Elva 71). Posti saab igapäev.

Koloniis viibimine on avaldanud kõige paremat mõju. Kõik koloniis viibijad lahkusid koloniist paranenult ja värskendatult. Enesetunne märksa parem ja keharaskus kõigil tõusnud.

Keharaskuse tõusu kohta olgu järgmist öeldud: Keharaskuse tõus kuus 1 kgr. oli 9 isikul, 1—2 kgr. — 27 isikul, 2—3 kgr. — 35 isikul, 3—4 kgr. — 36 isikul, 4—5 kgr. — 20 isikul, 5—6 kgr. — 9 isikul ja üle 6 kgr. — 9 isikul. Keharaskus jäi endiseks ühel isikul ja alanes kahel. Eelpool toodust tohiks selge olla, et olud ja toitlustus olid paranemiseks kõige soodsamad.

Kulud ühe haige peale päevas olid kr. 1.83, mis märksa odavam kui teistes samalaadilistes asutustes. See summa oleks veelgi väiksem, kui kolonii terve hooaja jooksul oleks täielikult ära kasutatud. Kolonii tegevuse algusel ja lõpul on aga koloniis viibijate arv väike. Kui teised haigekassad saadaks omi liikmeid suuremal arvul koloniisse, siis alaneks ka päevane kulu. Tallinna ühine Haigekassa on tuntaval arvul omi liikmeid saatnud koloniisse igal aastal. Et teised haigekassad seda ravimisvõimalust ei ole senini suuremal määral kasutanud, sellel on mitu põhjust. Suuremaks ja kaaluvamaks põhjuseks on asjaolu, et meie haigekassad majandusliste raskustega võitlevad ja selle tõttu ainult seda võivad pakkuda kassaliikmetele, mis hädatarvilik ja mida edasi lükata võimata.

Kuid kassaliikmete ja samuti rahva üldise tervislike tasapinna tõstmise huvides tuleb summe leida selleks, et haigestumisi ära hoida. Selleks on nõrkadele, verevaestele ja raskeid haigusi läbipõdenule suvine järelravi tarvilik, et raskemaid haigestumisi tulevikus ära hoida. On vana tõde, et kergem on haigust ära hoida kui haigust ravitseda.

Uderna suvekolonii ongi selleks asutatud, et haigestumisi ära hoida ja hoida kassaliikmeid pikema aja kestel töövõimelistena. Sellele asutuse edule tuleks kõigil haigekassadel jõudu mööda kaasa aidata.

Tartu ülikooli kliinikute päevaraha tõstmise puhul.

Haigekassa kulused suurendati.

1. aprillist s. a. alates tõsteti Tartu ülikooli kliinikutes päevaraha kr. 1.50 pealt kr. 1.75 peale päevas. Praegusel ajal ei saa seda kõrgendust kuidagi õigustatuks pidada, kuna elukallidus on langenud. Ka kodanikkude

sissetulekud on äärmiselt kokku kuivanud ja näitavad alaliselt kalduvust langusele. Elukalliduse languse ja kodanikkude sissetulekute vähenemisega arvestades oleks tulnud päevaraha alandada ja mitte tõsta.

Kuuldavasti on päevaraha tõstmise põhjustanud see asjaolu, et riigi eelarves ülikooli kliinikute niimetatud „ülemääraliste“ teenijate palgad on kustutatud. Ülemääralised on kõik peale professorite, assistentide, õdede ja keetja. Need summad tulevad nüüd ja edaspidi ravialuste päevarahadest katta. Tuleb haigetelt võtta summe nende kulude katteks, mille katteks riigil raha ei jatkunud.

Järelikult tuleb ka omavalitsustel ja teistel asutustel, kellel maksvate seaduste järele kohuseks haigeid ravida, lisakulusid kanda. Tuleb lisakulusid kanda samadel asutustel, mis suuri jõupingutusi teevad, et omi eelarveid tasakaalu viia, selleks kärpides isegi hädatarviliste ülesannete täitmiseks ettenähtud summe. Tuleb lisakuludega arvestada ka nendel kodanikkudel, keda õnnetuseks haigus on tabanud. Ja seda ajal, millal igal pool kokku tõmmatakse ja igasuguste abinõudega kulusid vähendada püütakse. Kuuldavasti on ka ülikooli kliinikutes teatavaid kokkutõmbamisi tehtud. Kuid oleks õigem olnud, kui ülikooli kliinikud omi väljaminekuid veelgi oleks piiranud, et haigete päevaraha tõstmist ära hoida. Tarbe- ja toiduainete hinna langusega on kliinikute kulud iseenesest juba vähenenud. Kuid on asi enesele kergeks tehtud. Haigetele maksu juurde — ja lõpp!

Iseäralik on päevaraha tõstmise juures veel see, et sellest kusagil avalikult teada ei antud. Vähemalt ei ole sellekohast teadaannet silma puutunud ajalehtedes ega mujal.

Päevaraha tõstmine mõjub muuseas ka haigekassadele, kellel tunduvalt summe maksta tuleb kliinilise ravimise peale.

Päevaraha kr. 1.75 päevas ei ole iseenesest kõrge. Kuid ravikulud on suuremad. Igasugused toimingud, mida eraldi arvesse pandakse, tõstavad päevaraha tunduvalt. Nii pandakse eraldi arvesse rohud, sidematerjal, igasugune füüsiline ravi, analüüsid, Röntgeni ülesvõtted ja läbivalgustused, vannid ja mõnes kliinikus isegi pesu tarvitamine. Tegelikult on asi nii kujunenud, et haige oma päevaraha eest muud ei saa kui vaid õiguse voodis lamamiseks ja süüa saada. Kõik muu pandakse eraldi arvesse. Nii tõusevad mõnel juhul kulud ligi 5 kroonini päevas.

Selle juures ei tule unustada, et ülikooli kliinikute haiged on üliõpilastele õppematerjaliks. Selle tõttu tohiks küll nõuda, et haigetelt võetav maks kõige minimaalsem peaks olema.

Et ülikooli kliinikutes igasuguste eritoimingute arvesse panemisega eriti tagasihoidlik oldaks, seda ei saa öelda. Seda kujutab järgmine näide. Inimene on kümme päeva kliinikus. Kopsupõletikus. Kuid kümne päeva jooksul on tarviliseks peetud haiget 2 korda Röntgeniga läbi valgustada ja peale selle on veel 2 Röntgeni ülesvõtet tehtud. Siis veel 10 päeva jooksul 9 analüüsi. Ja seda kõik selleks, et kopsupõletikku kindlaks teha. Muidu pandakse kõik need toimingud haigele arvesse. Ei ole huvitusetu ära märkida, et päevaraha ka 1930. a. tõsteti 25 sendi võrra, kr. 1.25 pealt kr. 1.50 peale.

Olgu juurde lisatud, et üksikute kliinikute aastane keskmine päevaraha on väga erinev,

millest tuleb järeldada, et igasugused eritoimingud alati hädatarvilised ei olegi.

Ravikulude tasumise asjas on eraisik praeguse ülikooli kliinikute arvete koostamise korra juures paremas seisukorras kui asutis. Asutise arvel kliinikus olnud isik ei teagi, kui palju tema ravimine on maksnud. Ja asutisel on võimata seda selgitada, mis hädatarvilik olnud ja mis ära jääda oleks võinud. Tuleb leppida esitatud arvega ja uskuda, et selle arvesse pandud eritoimingud olid hädatarvilikud. Kuid omal arvel kliinikus viibival isikul on võimalus alati eritoimingute tegemist tagasi lükata ja ravimist juhtida oma tasku kohaselt, milline võimalus asutusel puudub.

Noored aiatöölised.

Neid asjaolusid arvesse võttes tuleb omavalitsusasutistest, samuti haigekassadel, tahes ehk tahtmata kliinilise ravi andmist äärmiselt piirata. Haigekassade piiratud summad igatahes mingisuguseid väljaminekute suurenemist ei võimalda.

Asi võib kliinikute päevaraha kõrgendusega lõpuks nii välja kujuneda, et meil on küll moodsate abinõudega varustatud avarad ülikooli kliinikud terve rea professorite ja assistentide ja teiste abijõududega. Kliinikud, kust võiks abi saada. Kuid kodanikud peavad siiski ilma jääma kliiniku ravist ja lihtsalt kärvama, sest et kliiniku kulusid ei jõuta tasuda.

Tööline ega keskmine kodanik oma sissetulekute juures kliinilist ravi enesele ega oma perekonnale võimaldada ei suuda.

Kas päevaraha tõstmisega siiski neid tagajärgi kätte saadakse, mida loodeti, s. o. tulude suurenemist, on küsitav.

Võib olla, et päevaraha tõstmisega vastupidist saavutatakse. Tõsteti omal ajal ka sõiduhinda raudteel, et tulusid tõsta. Kuid sõitjate arv vähenes selle tagajärjel ja loodetud tulu jäi saamata. Kas kliinikute päevaraha tõstmisel viimaks sama nähtus ei kordu?

Kuid üks on selge. Päevaraha tõstmisega on kliinilise ravi saamist raskemaks tehtud. Tuleb nii mõnelgi juhul kliiniku ravist ilma jääda, kus see ehk väga tarvilik oleks olnud. Selle all kannatab rahva üldine tervisline tasapind. Ja sellest on kahju. K. L.

E. Haigekassade Liidu lähem töökava.

9. kongressi poolt 2. ja 3. mail 1931. a. vastu võetud

I.

Sotsiaalkindlustuse ja tervishoiu küsimuste selgitamine ja propageerimine suusõnaliselt:

1) Loengud sotsiaalkindlustuse küsimuste ja haigekassade tegevuse üle: Tallinnas, Tartus, Narvas, Valgas, Võrus, Viljandis, Rakveres, Paldiskis, Kohtla-Järvel, Kukrusel, Mõisakülas, Türil, Tapal, Elvas, Jõgeval, Otepääl, Petseris, Haapsalus, Kuresaares, Kärdlas ja teisel à 2—8 loengut.

2) Loengud tervishoidlike küsimuste üle, võimalikult koos Eesti Punase Ristiga, E. Tervishoiu Muuseumiga või mõne muu organisatsiooniga, 6—8 kohas à 5—20 loengut.

3) Haigekassade ja ta liidu tegevuse ning ülesannete ja sotsiaalkindlustuse üle 12—18 selgituskoosolekut, eriti neis kohtades, kus haigekassad pole veel Liidu liikmed, aga ka igalpool, kuhu kutsutakse.

4) Haigekassade tegelaste 3-päevased kursused Tallinnas.

5) Haigekassade tegelaste ja asjaajajate nõupidamine Tallinnas — 2 päeva.

6) Raadiokõned 6—8.

II.

Liidu ülesannete teostamine trükiteel:

1) Jatkata „Töö ja Tervise“ väljaandmist: 12 korda aastas Eesti keeles, 2 korda aastas Vene keeles.

2) Kirjastada broshüüre sotsiaalkindlustuse ja töökaitse üle:

a) Tööpuuduse ja selle vastu kindlustamine, 32 lhk., L. Johansonini käsikiri.

b) Vanaduse ja töövõimetuse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamine, 32 lhk., L. Johansonini käsikiri.

c) Laste ja allealiste kaitse Eestis, 32 lhk., L. Johansonini käsikiri.

d) E. Haigekassade Liidu ülesanded ja tegevus, 16 lhk. — kollektiivne töö.

e) Haigekassa tegelaste käsiraamat, V. Luksepa ja K. Lukki käsikiri.

f) Seletuskiri neile haigekassaliigetele, kelle haigekassad Liitu ei kuulu, 4 lhk.

g) Esimene abi, 16 lhk.

h) Broshüürid maksvate sotsiaalseaduste üle, kui neid muudetakse, samuti uute sotsiaalseaduste üle.

III.

Tegutsemise sotsiaalseaduste ulatuse laiendamiseks:

Seisukoha võtmine kõigi sotsiaalseaduste kohta, mis valitsuse töökavas. Need on:

1) Tööpuuduse vastu kindlustamise seaduse eelnõu,

2) Põllutöölise õnnetuste vastu kindlustamise seaduse eelnõu,

3) Tööaja seaduse eelnõu,

4) Tööliskoja seaduse eelnõu,

5) Töölise vanemate seaduse eelnõu,

Omalt poolt algatada järgmised eelnõud:

1) Haiguskindlustuse ulatuse laiendamise eelnõu,

2) Vigastuste ja kutsehaiguste vastu kindlustamise seaduse eelnõu,

3) Vanaduse ja töövõimetuse ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seaduse eelnõu,

4) Kaitsetehnilised määrused tööliste elu ja tervise hoidmiseks.

Märkus: Need eelnõud on Liidul juba olemas.

IV.

Selgitamine ja kava koostamine selle kohta, kuidas ja missugusel kujul teostada ajajooksul Eestis üldine sotsiaalkindlustus, määrates kindlaks:

a) liikide järjekord,

b) ulatus ja selle laienemise suun,

c) kindlustatute õigused,

d) kindlustuskassade tüübid ja organisatsioonid, mis vastavad Eesti oludele.

V.

Arstiabi ja tervishoid.

Selgitamine, kuidas korraldada Eestis tööliste ja teenijatele, üldse laialistele rahvakihtidele nii maal, kui linnas arstiabi, kuidas tervishoiu olusid kodus, tööstusasutustes ja koolis tõsta, missuguste tervishoidlike asutuste (ravilate, sanatooriumite, puhkekodude jne.) järgi on tarvidus, kus kohas ja missuguses järjekorras neid asutada.

VI.

Haigekassade tegevuse ja asjaajamise ühtlustamine, juhatuste ja seletuste andmine.

VII.

Eriülesanded haigekassade alalt:

1) Haigekassade tarviduste selgitamine ja neile vastavate ametiasutuste tähelepanu juhtimine märgukirjadega jne., samuti puuduste kõrvaldamiseks, mis haiguskindlustuse ja töolistervishoiu alal ettetulnud.

2) Haigekassade vastastikuse kindlustamise ellukutsumiseks eeltööde tegemine ühenduses ühisuse ja panga asutamisega.

3) Liidu ümber kõigi haigekassade koondamine.

4) Rahvusvahelisest haigekassade koondest ja kongressist osavõtmine.

5) Haigekassade teenijate õigusliku ja majandusliku olukorra kindlaksmääramiseks aluste täljatöötamine ja elluviimine.

6) Haigekassade ja arstkonna vahekorrad lahendamine.

7) Haigekassadele trükitehnikate valmistamine.

8) Tegelikult elust tekkinud küsimuste otsustamine ja teostamine.

9) Haigekassade ühisasutuste ellukutsumiseks eeltööde tegemine.

10) Haigekassade huvide ja õiguste kaitsmine.

Kinnitusnõukogu otsusi.

Kinnitusnõukogu I osakonna otsus 28. märtsil 1931. a.

Kinnitusnõukogu I osakond koosseisus: Juhataja: Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor J. Sonin, liikmed: kohtu- ja siseministeeriumi esindaja J. Reinhold, majandusministeeriumi esindaja O. Hinto, töandjate esindaja K. Maurits, tööliste esindaja V. Luksepp, arutades Eesti Tööliste Kinnitusühisuse kaebust 3. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusele 30. aprillist 1930. a. abiraha liigitamise pärast Rakvere haigekassas harilikku haiguste ja õnnetuste läbi tekkinud vigastuste puhul, leidis:

Kinnitusnõukogu I osakond arutas käesolevat asja 29. augustil 1930. a. ja jättis E. Tööliste Kinnitusühisuse kaebuse tagajärjeta. Kinnitusühisus kaebas edasi Riigikohtu administratiiv-osakonnale. Viimane arutas küsimust omal istangul 21. novembril 1930. a., kuulutas otsuse 5. detsembril 1930. a., millega

tühistati Kinnitusnõukogu I osakonna otsus 29. augustist 1930. a. Riigikohtu administratiiv-osakond leidis, et abirahad harilikkude haiguste ja õnnetusjuhuste läbi tekkinud vigastuste puhul peavad olema ühesugused, samuti ei või haigekassad maksta abirahasid pühade ja pühapäevade eest õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele, kui nemad haigetele kassaliikmetele seda ei anna.

Ülaltoodud põhjusel Kinnitusnõukogu I osakond

otsustas:

Tühistada III jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsus 30. aprillist 1930. a., millega tagajärjeta jäeti Eesti Tööliste Kinnitusühisuse kaebus Rakvere üldhaigekassa peakoosoleku otsusele 5. maist 1929. a. abirahade liigitamise pärast.

Edasikaebus 1 kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

Haiguskindlustus Eestis.

Tartu Üldhaigekassa volinikkude korriline peakoosolek

peeti 22. märtsil kell 10 h. Peakoosolekule oli ilmunud 102 volinikut 88.

Peakoosoleku juhatajaks valiti A. Linnomägi ja M. Toom. Protokollisid K. Lukk ja A. Vuhka.

Tuli kinnitusele haigekassa aasta-aruanne. Volinikkudele trükitult kättesaadetud aasta-aruandest selgus, et haigekassa on majanduslikult rahuldavalt töötanud. Tegevuskapitali arvel oli ülejääki kr. 35.569,32, kuid arstiabi kapital on nagu harilikult puudujääki andnud kr. 40.587,40. Tagavara-kapitali seis oli aasta algul kr. 40.182,28, tõsis aasta lõpuks kr. 45.798,25 peale. Kassaliikmete keskmine seis oli 5128 isikut, Tartu-Petseri raudtee ehitustööliste haigekassa alla kuulumise tõttu suurem kui eelmistel aastatel. Haigekassal on oma hambaarstimise-kabinett ja maakonnas 2 ambulantsi. Peale selle suvekolonii Uderna asunduses. Suvekolonii aruanne on tasakaalus kr. 6.394,33 peal, millest puhast kulu kr. 3.754,20. Peale oma liikmete viibis koloniis veel teiste haigekassade liikmeid. Aruande aastal viidi lõpule 1929. a. alatud rohuretseptide kontroll. Avalikuks tulnud väärnähtused kõrvaldati, mille tagajärjel arstirohtude summa vähenes 1929. a. summaga võrreldes.

Aruande kinnitas peakoosolek ühel häälel.

Liikmemaksu otsustati võtta 2% kassaliikme teenistusest.

Kassaliikmete haiguseraha ja matuseraha normid määrati kindlaks endises ulatuses. Haiguseraha maksetakse ½ palgast esimesest päevast peale ja ka pühapäevade eest. Kliinikus viibijatele maksetakse abiraha: vallalistele ¼ palgast, perekondlikele ½ palgast.

Perekonnaliikmete arstiabi ja rahalise toetuse normid määrati kindlaks endises ulatuses.

Juhatuse liikmete arv määrati seitsme peale. Juhatuse liikmeiks valiti A. Linnomägi, M. Toom, N. Stamberg, A. Assor, E. Saar, E. Neumann ja E. Paide. Nendest olid kuus esimest ka eelmisel aastal juhatuses.

Haigekassa 1931. a. eelarve, mis tasakaalus kr. 226.000 peal, võttis peakoosolek vastu juhatuselt ettepanekud kujul.

Arstiabi tarvitamise ja haigete kohta käivad määrused kinnitati endisel kujul.

Revisjonikomisjoni liikmete arv määrati kolme peale. Valiti endised revisjonikomisjoni liikmed G. Lind, H. Rose ja S. Lepson.

Estimaa Haigekassade Liidu IX kongressi päevakord vaadati läbi. Kongressi saadikuks valiti A. Linnomägi, K. Lukk, A. Assor, M. Toom, N. Stamberg.

Vaadati läbi 4 kaebust juhatuselt otsuste vastu. Kaebused jäeti tagajärjeta.

Peakoosolekul valitses täielik üksmeel ja küsimusi käsitati asjalikult ja rahulikult, mille tulemusena võidi küllalt pikk ja mitmekesine päevakord läbi võtta nelja tunniga.

K. L.

Vanadsõnad vahel vastolus tegeliku eluga.

Venelastel on tarvitatav vanasõna: halb rahu on parem tublist tülist. Tegelikus elus vahest peale väikese lahingu tundub õhkkond palju puhtamana ja on soodsam ühiseks tööks, kui halva rahu ajal.

X. linna ühishaigekassas oli õhkkond enne aasta peakoosolekut isikliste huvide (isegi öeldi ühe ettevõtja huvid sinna segatud olevat), ühistegevusest valesti arusaamise, ning mõnes asjas omapead töötamise tagajärjel, ilma et seadust täpselt oleks tähele pandud — nii kuumaks köetud, et halvas kassa tööd.

Iseäranis näis selle all kannatanud olevat kassa asjaajaja, kes oli peakoosoleku algul sunnitud deklareerima, et tema närvid olevat

viimase aja tülde tagajärjel niivõrd kannatanud, et ei leia ennast võimelise olevat protokollki kirjutamiseks. Ning hakkaski koosolek peale suure kära ning üksteise volituste kontrollimisega. Iseäranis närvisesid osa linnast pärit olevaid volinikke, kuna maakonnast tulnud volinikud, kui intriigidest eemalseisjad, iseäranis vol. S. M. ja K. oma asjalikkusega silma paistsid.

Ning peagi paistis selgelt tüli põhjuste väiklus ja kui oldi paari tunni jooksul üksteisele krõbedaid sõnu öeldud ning asju igakülgset

selgitatud, milleks kaasa aitasid liidu esitaja selgitavad sõnavõtmised, paistis nii mõnelegi eelmiste tundide kärarikkus narrusena, ning just kui soovides endist asja heaks teha, muutus koosolejate meeleolu asjalikuks.

Koosoleku suurema osa päevakord arutati läbi ning võeti vastu täie rahu ning asjalikkusega ning tuleb loota, et see asjalikkus edasi kestab uue juhatuse töös, kes ei laskuks enast intriigide libedale pinnale.

A. L.

Sotsiaalkindlustus välismail.

Tööpuuduse vastu kindlustamine Austrias.

Austrias on elanikke 6.534.481 — 1923. a. lugemise järgi. Tööpuuduse vastu kindlustamise seadus pandi maksma 1920. a. See on sunduslik ning käib tööstuse ja kaubanduse kohta.

Töötuid oli Austrias:

1921. a.	— 32.000
1923. „	— 115.000
1925. „	— 173.000
1929. „	— 234.000
1930. „	— 240.000
1931. „	— 440.000.

15. veebr. 1931. a. said normaaltoetust 340.000. Normaaltoetus on 80 shillingit, see on umbes 4.240 senti kuus. Kuna Austrias pole elu kallim kui Eestis, siis see toetusraha tunduvalt kergendab töötute seisukorda. Suurem jagu Eesti töölisi ei saa kuus töötasu üle 4.200 senti.

60.000 töötut, kes üle 65 aasta vanad, said riigitoetust — 50 shillingit, see on — umbes 2.650 senti kuus.

Teised toetust ei saanud.

Austrias on töölisi ja teenijaid üldse umbes 2 miljonit, seega $\frac{1}{4}$ — tööta.

Sotsiaalkindlustusest Tshehhoslovakkias 1930. a.

Tööpuuduse vastu oli kindlustatud 2.508.000.

Kohalikkudes haigekassades oli osanikke 2.081.256, põllutöölise haigekassades 241.021 ja seltside haigekassades 186.289.

Haiguskindlustuse reform Põhja-Iirimaal.

P.-Iirimaal varem haiguskindlustuse alusel arstiabi ei korraldatud. Nüüd on vastava seaduse muutmisega hakatud töölistele haiguskindlustusega arstiabi võimaldama.

Töökaitse.

Kas võib streigi kindlustamiseks kollektiivlepingut sõlmida?

Riigikohtu jaatav seisukoht.

„Postimees“ kirjutab:

Riigikohtu tsiviil-osakonnas oli arutusel põhimõtteline küsimus, kas streigi kindlustamiseks võib ametiühisus kollektiivlepingut sõlmida ja kas see on allakirjutanud tööliste kohustav.

1926. a. suvel sõlmisid 39 Tartu rätsepatöölisi omavahelise lepingu, mille järele lubasid Karl Vengerfeldti ärisse tööd enne mitte teha, kui nimetatud äri ei ole vastuvõtnud rätseppade nõudmisi kollektiivlepingu asjus. Selle lubaduse murdmisel kohustusid allakirjutanud 100 krooni Tartu rätsepatöölise ametiühisusele maksma.

Kaks allakirjutanut olid siiski K. Vengerfeldtile oma kodus tööd teinud ja sellepärast esitas rätseppade ametiühisus nende vastu tsiiviilnõudmise 100 kr. suuruses summas. Rahukohtunik mõistis need nõudmised tühja, sest mõlemad töölisel olid kehvad inimesed ja ühel neist oli viieliikmeline pere toita ning nad ei saa töötada elada. Selle lepinguga on nende tegevusvabadust kitsendatud ja neilt on võimalus võetud enesele ja oma perekon-

nale tööga eluülespidamist teenida, sest leping ei lahenda küsimust, kuidas nad tööseisaku kestvusel, mille tähtaega ei olnud ette nähtud, ülespidamist saavad. Säärane leping ei võinud olla jõuline.

Rahukogu kinnitas selle otsuse, leides, et põhiseaduses tähendatud streigivabadust on piiratud käesoleval juhul lepingu ähvardatud trahviga.

Riigikohus tühistas rahukogu otsuse, asudes seisukohale, et streik ja kollektiivlepingud kuuluvad Eesti majandus- ja õigusele seadusliste nähete hulka. Meie põhiseaduse par. 18 tagatud streigivabaduse kindlustust ei tule nii mõista, et igasugu tööliste vahel sõlmitud lepped tööst teatava tööandja juures hoiduda, kuni nende ühiste nõudmiste vastuvõtmiseni viimase poolt, oleks seadusevastane streigivabaduse kitsendus. On töölisel vabadus streikida, siis peab tal ka vabadus olema selle poolest kokkuleppeid teha ja neid leppeid kindlustada tagatisrahaga.

Teistkordsel asjaarutamisel otsustas rahukogu mõlemalt lepingusttaganevalt 100 kr. ametiühisusele välja mõista.

Mõlemad andsid kassatsioonikaebuse, milles seletavad, et dokumendile, mille nemad alla kirjutanud, ei saa vaadata kui lepingule,

vaid kui ühekülgselt lubadusele, millest lubaja alati võib taganeda. Riigikohus jättis aga kaebuse tagajärjeta.

Pagaritööliste öise tööaja pikendamist

nõuab pagaritöösturite konverents. Nimelt tahavad nad, et lubataks pagaritööstuses töötada kahel ööl enne pühi, mis kestavad vähemalt 2 päeva, ühel ööl enne ülemaalisi või maakonnalinna laulupidusid ja ühel ööl enne laata ja suurel reedel. Ühtlasi tahetakse öötöökeelu aega lühendada.

Tallinna linnavalitsus ja pagarite öötöökeeld.

Pagarite öötöökeeldu rikutakse alata. Järevalve on nõrk. Tööinspeksioon ei tule ülesannetega toime. Seepärast pandi kontrolli teostama ka üks kutseühingu esindaja. Nõuti linnavalitsuselt talle väikest tasu. See soovi-

avaldus liikati tagasi. Teised linnad Eestis annavad kutseühingutele enam toetust kui pealinn Tallinn.

Põllutööliste palgaraamatu kohta

on haridus- ja sotsiaalministri määrus „R. T.“ nr. 31, 1931. a. avaldatud.

Põllumajanduslike ettevõtete valdajad on kohustatud määruse juurde lisatud kava järgi valmistatud palgaraamatuid välja andma põllutööliste ja neid vorminõude kohaselt täitma kuni lepingu lõppemiseni.

Põllutööliste palgaraamatud olid ka varem sunduslikud. Kuid seda nõudmist ei täidetud ning kui asi kohtusse läks, mõisteti süüdlane õigeks, selle põhjendusega, et see määrus oli antud 1919. a. seaduse alusel, kuna see seadus asetati 1921. a. uuega.

Tööpuudus.

Tööpuudus Eestis

näitab tööbörside andmete järgi küll vähenemist, kuid tööbörside pole registreeritud $\frac{1}{10}$ osagi töötuid. TööbörSID on peamiselt vaid linnades. Alevite, tööstusraionide ja valla töötuid ei registreeri keegi. Näiteks, Tartu-maa. Siin registreeritakse vaid Tartu linna töötuid. Elva, Jõgeva, Otepää, Lutika ja teistes alevites ja alevikkudes on hulk töötuid, keda kusagil pole arvestatud.

Töösutuste sulgemine ja tööliste vallandamine ettevõtetest jätkub.

Suur on tööpuudus ka Sindi ja Kärkla alevis, eriti ka Narvas.

Põlevkivitööstus tahab suvel läbi ajada oma alaliste töölistega. Nii pole sealgi töövoimalusi oodata.

Tööd annab turbatööstus. Riiklikus turbatööstuses, kus suvebarakkidesse 30—40 ini-

mest ühte ruumi mahutatakse, leiavad tööd väheiselt petserlased.

Suve tulekul on loota hooajatöid, mis tööpuudust vähendab.

Põllutööliste palkade vähendamine.

Põllumeeste organisatsioonid propageerisid tööpalkade vähendamist 20—30% võrra. Kuna töötuid rohkesti, põllutöölised organiseerimata, siis palkade vähendamise teostamisel pole takistusi ning seda ongi teostatud, kuigi põllutööliste palgad isegi väga madalad olid.

Raudteetööliste palgavähendus.

Valgas on raudteeliiprite imbutustöödel tükitöötariife 1. aprillist alates tunduvalt alandatud.

Sotsiaalkindlustus Eestis.

Tallinna haigekassa 8-tunnilise tööpäeva maksmapanek

on sünnitanud üle terve Eesti haigekassa- ja töölistegelaste keskel pahameelt. Mujal on kantseleides 6—7-tunniline tööpäev. Muidugi tuleb asjaajajatel ja vastutavatel ametnikkudel niikaua töötada, kuni töö tehtud ja kõik korras on. Peakoooleku otsust 8-tunnilise tööpäeva maksmapanekuks võetakse demon-stratsiooninä tööpäeva lühendamise vastu, millega praegu üle maailma töölistegelaste esineb.

Head tunnustust see igatahes Tallinna haigekassa volinikkude arusaamise ja teadvuse kohta ei anna.

Haigekassade trükitud aruanded.

Tartu üldhaigekassa 1930. a. tegevuse ja rahaliste läbikäikude aruanne on trükitud avaldatud, 16-lhk. suuruses brošüüris.

Samuti on trükitud avaldatud Rakvere ühise haigekassa 1930. a. aruanne, 24 lhk.

Mõlemad aruanded annavad haigekassade tegevusest ja majanduslikust seisukorrast üksikasjaliku pildi.

Kuna need aruanded on eeskujulikult koostatud, nad sisaldavad rohkeid näpunäiteid ja juhtmõtteid, mille kasutamine soovitav, siis peaks teistegi haigekassade tegelased nendega tutvunema.

Riigiteenijate ja -tööliste arstiabi kord

on hariduse ja sotsiaalministri poolt muudetud ja „R. T.“ nr. 31, 1931. a. avaldatud. See-ga on muudetud „R. T.“ nr. 26/27, 1920. a. avaldatud määrused. Riigikogus on mitmel korral ja korduvalt tähelepanu juhitud selle peale, et 1920. a. määrust tuleb asetada seadusega. Mõned eelnõud on olnudki riigikogus arutusel, kuid valitsused on nad hiljem tagasi võtnud. Nüüd on siis seadusandlisel teel selle küsimuse otsustamine kõrvale jäetud ning ministri määrusega otsustatud. Ei saa seda otstarbekohaseks ja õiguslikule korrale

vastavaks lugeda, kuigi see vaieldav on, kas ministril selleks õigus oli või mitte. Meie arvates oleks tulnud riigiteenijate arstiabi küsimus otsustada seadusandlisel teel. Mis

määruste sisusse puutub, siis sisaldab see suuri tagasikiskumisi.

Asutised tasuvad riigiteenija või töölise arstiabi kuludest vaid 25%—50%.

Surma lõikus.

Surmajuhused Tartu Üldhaigekassa liikmete hulgas

1. jaan. kuni 31. märtsini 1931 a.

Ferdinand Rasso, 42 a. v., A. Moor'i mööb-
livabriku tisler, † 3. jaanuaril.

Elfriede Laar, 25 a. v., a./s. Tartu telefoni-
vabriku abimontöör, † 3. jaanuaril.

Jaan Vanaaseme, 41 a. v., A. Moor'i mööb-
livabriku tisler, † 3. jaanuaril.

Aleksander Vanaaseme, 24 a. v., a./s. A. Le
Coq'i õllevabriku tööline, † 3. jaanuaril.

Loetletud neli kassaliiget uppusid Ema-
jõkke öösisel autosõidul, sattudes jäälõikamise
auku. Üheksast sõitjast ei pääsenud ükski
eluga.

„Töö ja Tervis“ avaldab edaspidi surma
läbi lahkunud haigekassa osaliste nimestiku.
Haigekassad saatku toimetusele teated iga
kuu kohta, märkides tarvilikud andmed.

Lote Jurs, 61 a. v., „Estico“ kammivabriku
tööline, † 27. jaanuaril ajukelme verejooksu
tagajärjel.

Franz Holzschmidt, 64 a. v., o./ü. K. Mat-
tieseni trükikojaja faktor, † 10. märtsil südame
nõrkusse.

Jaan Nopasson, 53 a. v., Tartu linna tapa-
maja ahjukütja, † 18. märtsil maovähja
haigusse.

Johannes Zäuram, 29 a. v., Tartu-Petseri
raudtee ehitustööline, † 25. märtsil kopsuti-
sikusse.

Dr. Amanda Touart-Elias, † 7. veebruaril.
Oli Haigekassa lepinguarstiks 7. märtsist
1930. a. alates naiste-, naha- ja sisehaiguste
alal.

Aprillikuu sündmustik.

1. aprillil. Doni mäekaevandustes Prant-
sumaal streik 10.000 osavõtjaga. — 46 posti-
ametnikku vallandati. Nikaraguas sai maa-
värise misel surma 2500 inimest.

4. — Kaunases sidus keegi isik traadi
elektri kõrgepinge juhemele külge. Mängiv
tütarlaps, kes traati puudutas ja teda päästa
püüdvad 2 naisterahvast said surma.

6. — Mäss Madeira saarel.

7. — P.-Ameerika Ühendriikes vangista-
takse välismaalasi ja saadetakse maalt
välja. — Managuas maavärisemine. — Pet-
serimaal hävitas tuli 8 talu.

8. — Vangistati Helsingi linnapeaabi kui
vekslivõltsija. — Norra raua-, terase-, mäe-,
tekstiil- ja ehitustööstuses vallandati 65.000
töelist.

10. — Torm ajas Korea edelarannas 100
kalapaati põhja — uppunuid 125 kalurit.

11. — Valitsus määras vahekorraleks ruk-
kile: 5 üksust kodumaa ja 2 üksust välismaa
rukkeid, seni oli 1:1. Leivahind tõusis
1 sent 400 gr. pealt. — Tallinnas töölisühin-
gute keskliidu 3. kongress.

12. — „Estoonia“ eksporttampajadele
anti riiklikku laenu 48 miljonit. — Maatöö-
liste palgad näitavad Eestis langust.

14. — Hispaanias revolutsioon: kuningas
lahkus troonilt. Vabariik kuulutati välja.

15. — Tallinnas algas rätsepatöölise
streik: nõutakse palga kõrgendust.

20. — Eesti rong jooksis Lätis roobastest
välja. Mõned reisijad said kergemaid vigas-
tusi. — Hiinas rongiõnnetus umbes 60 ohv-
riga.

22. — Rongiõnnetus Auvere lähedal. — 5
Vene transiitvagunit said vigastada. — Vil-
jandi tikuvabrikus 4-päevane töönädal —
tööpuudusel. — Petseri-Valga raudtee ehi-
tustöödel osa töölisi kuude viisi töötasuta.

24. — Suurvesi teeb Eestis kahju, lõhub
sildasid ja tungib elumajadesse. — Juurus
said jäälõhkumisel 2 meest dünamiidipadruni
plahvatuse läbi vigastada. — Soomes üle
57.000 tööt. — Böckeri tehaste hooldajad J.
Jaakson, A. Rei ja K. Zeeren võitsid kohtupa-
latis protsessi — nõudsid hooldamise eest
103.000 kr.

28. — Riigikogus võeti vastu pensionide-
vähendamise seadus: ülemmääraks on tsi-
viilametnikkudel 15.000, kaitsevæelastel 18.000
senti kuus. — Taxis said õliallikal plahva-
tuse läbi 12 töelist surma. — Portugaalias
revolutsiooni katsed.

29. — Brasiilias äpardunud mässukatse.

Tegev toimetaja *L. Johanson*, kaastoimetaja *Aug. Gustavson*.

Vastutav toimetaja: *L. Johanson*.

Väljaandja: *Eestimaa Haigekassade Liit*.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.